

POSTANOWIENIE

Dnia 20 grudnia 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Henryk Pietrkowski (przewodniczący)

SSN Maria Grzelka (sprawozdawca)

SSN Zbigniew Strus

w sprawie z wniosków Skarbu Państwa - Prezydenta Miasta T. oraz K. S. i P. S. przy uczestnictwie Zakładu Przemysłu R.(...) w T. o wpis prawa własności, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 20 grudnia 2005 r., kasacji wnioskodawców K. S. i P. S. od postanowienia Sądu Okręgowego w T. z dnia 13 września 2004 r., sygn. akt I Ca (...),

oddala kasację i zasądza od wnioskodawców K. S. i P. S. na rzecz uczestnika postępowania Zakładu Przemysłu R.(...) w T. kwotę 120.- (sto dwadzieścia) złotych tytułem kosztów postępowania za instancję kasacyjną.

Uzasadnienie

W dniu 6 maja 2004 r. Referendarz Sądu Rejonowego w T. uwzględnił wniosek Skarbu Państwa i Zakładu Przemysłu R.(...) w T. i założył księgę wieczystą nr (...) dla nieruchomości objętej wykazem hipotecznym liczbą (...) księgi tabularnej T. byłego Sądu Okręgowego w T. oraz wpisał w dziale I – 0, że nieruchomość położona jest w T. obrębu (...) T. i składa się z działek obrębowych nr nr (...) o łącznej powierzchni 5,1827 ha zaś w obrębie 295 T. – z działek obrębowych nr nr (...) o łącznej powierzchni 2765 m² i jest zabudowana, a w dziale II wpisał prawo własności na rzecz Skarbu Państwa. Jednocześnie Referendarz sądowy oddalił wniosek K. S. i P. S., spadkobierców wpisanego w księdze tabularnej R. księcia L. o wpis własności na ich rzecz. W sporządzonym uzasadnieniu wpisów stwierdził, że ze złożonych przy wniosku Skarbu

Państwa dokumentów wynika, iż nieruchomości objęta wykazem hipotecznym liczbą 56 księgi tabularnej T., zabudowana tartakiem „R.(...)”, stała się z mocy prawa własnością Skarbu Państwa w trybie dekretu PKWN z dnia 12 grudnia 1944 r. o przejęciu niektórych lasów na własność Skarbu Państwa (Dz. U. Nr 4, poz. 16). Za dowód przesądzący uznał protokół z dnia 27 stycznia 1945 r. sporządzony na okoliczność przejęcia przez Lasy Państwowe na własność Skarbu Państwa lasów prywatnych G.(...), należących do nieobecnego właściciela p. R. S., położonych na terenie powiatów T., B. i D. województwa k.

Skarga wnioskodawców K. S. i P. S. na czynności Referendarza dotyczące wpisu własności została oddalona postanowieniem Sądu Rejonowego w T. z dnia 20 maja 2004 r. Apelacja w/w wnioskodawców została oddalona postanowieniem Sądu Okręgowego w T. z dnia 13 września 2004 r. które zostało zaskarżone niniejszą kasacją. W zaskarżonym postanowieniu Sąd Okręgowy podzielił stanowisko Sądu pierwszej instancji, że w postępowaniu wieczysto-księgowym niedopuszczalne jest badanie materialno-prawnych przesłanek powstania prawa własności, stwierdzonego w wymaganym dokumencie, oraz, że w rozpoznawanej sprawie dokumenty złożone przez Skarb Państwa, m.in. na kartach (...) pozwalały zidentyfikować działki, na których posadowione były obiekty opisane w protokole przejęcia z dnia 27 stycznia 1945 r. jako przynależne do nieruchomości whl 56 dawnej księgi tabularnej T. Sąd podkreślił, że dokumenty (wypisy z rejestru gruntów, wyrys z mapy ewidencyjnej, wykazy zmian gruntowych, decyzja o podziale) zostały sporządzone przez upoważnione organy w przewidzianej prawem formie i stanowiły podstawę do ujawnienia zmian w księdze wieczystej.

W kasacji wnioskodawcy K. S. i P. S. zarzucili powyższemu orzeczeniu naruszenie prawa procesowego - art. 626⁸ § 2 k.p.c. przez przyjęcie, wbrew treści załączonych dokumentów, że nieruchomości objęta wpisem została przejęta na własność Skarbu Państwa mimo, iż treść księgi wieczystej ani charakter prawny tartaku „R.(...)” nie pozwalał ustalić, które nieruchomości tworzyły to przedsiębiorstwo a treść protokołu oraz przedłużone dokumenty wskazywały, że nieruchomości, na których posadowiony był tartak „R.(...)” nie stały się z mocy prawa własnością Skarbu Państwa. Zdaniem skarżącego w rozpoznawanej sprawie powstał problem kognicji Sądu wieczysto-księgowego związany z ustaleniem desygnatów pojęć „tartak”, „stolarnia”, „cegielnia R.(...)” w aspekcie tego jakie działki wchodziły w skład przedsiębiorstwa obejmującego wymienione zakłady. Autor kasacji stwierdził, że z żadnego z

przedstawionych dokumentów nie wynikało które działki wchodziły w skład tartaku w momencie sporządzenia protokołu przejęcia, zaś niedopuszczalne było dokonywanie przez Sąd w tym przedmiocie identyfikacji na podstawie przesłanek leżących poza treścią wniosku zamiast przy pomocy numerów działek i księgi wieczystej. Ponadto, podniósł, że w rozpoznawanej sprawie wymagały rozstrzygnięcia kwestie, czy sąd wieczystoksięgowy może dokonać wpisu na podstawie dokumentu, który nie zawiera numerów działek lecz posługuje się nazwami obiektów produkcyjnych w sytuacji, gdy księga wieczysta nie zawiera zapisu dotyczącego przedsiębiorstwa zaś ustalenia dotyczące numerów działek zostały dokonane jednostronnie przez wnioskodawcę, oraz czy sąd wieczystoksięgowy powinien odmówić wpisu prawa własności jeśli poweźmie wiadomość, że wpis w sposób oczywisty będzie niezgodny z rzeczywistym stanem prawnym, a także, czy w postępowaniu o wpis własności na podstawie protokołu sporządzonego zgodnie z dekretem PKWN z dnia 12 grudnia 1944 r. o przejęciu niektórych lasów, możliwe jest przedstawienie dowodów przeczących przejściu prawa własności na Skarb Państwa. Z powołaniem się na powyższe skarżący wnosili w kasacji o uchylenie zaskarżonego postanowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wnioskodawcy K. S. i P. S. nie zaprzeczali, iż protokół przejęcia, o którym mowa w § 1 i 2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 20 stycznia 1945 r. w sprawie wykonania dekretu PKWN z dnia 12 grudnia 1944 r. o przejęciu niektórych lasów na własność Skarbu Państwa (Dz. U. Nr 4, poz. 16) stanowi dowód przejścia na Skarb Państwa prawa własności odnośnie do przejętych nieruchomości. W tej sytuacji w rozpoznawanej sprawie sporna była jedynie kwestia, czy protokół przejęcia lasów prywatnych G.(...), należących do poprzednika prawnego skarżących, sporządzony w dniu 27 stycznia 1945 r., obejmujący wszystkie lasy, stawy rybne i zakłady przemysłu drzewnego wraz ze wszystkimi nieruchomościami, inwentarzem ruchomym i zapasami, dotyczył nieruchomości oznaczonej poprzednio jako whl 56 księgi tabularnej T. oraz jakie obecnie oznaczenia i powierzchnie mają działki składające się na powyższą nieruchomość. Referendarz Sądu Rejonowego w T., powołując się na załączone do wniosku Skarbu Państwa dokumenty, sporządzone przez sądy oraz jednostki geodezyjne Urzędu Miasta T., mapy oraz decyzję Prezydenta z dnia 25 maja 1998 r. ustalił, że w skład nieruchomości whl 56 księgi tabularnej T.c wchodzi działki obecnie oznaczone nr nr (...) bliżej opisane w sentencji postanowienia z dnia 6 maja 2004 r. o założeniu księgi wieczystej nr (...), oraz, że wszystkie te działki (poprzednio oznaczone

numerami, kilkakrotnie zmienianymi w wyniku zmian w ewidencji gruntów) stały się w 1945 roku własnością Skarbu Państwa na podstawie dekretu PKWN z dnia 12 grudnia 1944 r. o przejęciu niektórych lasów na własność Skarbu Państwa, czego dowodem był protokół przejęcia z dnia 27 stycznia 1945 r. Te ustalenia podzielił Sąd Rejonowy, a następnie Sąd Okręgowy w zaskarżonym postanowieniu. Sąd Okręgowy ponadto, powołał się na dowody, z których – mimo nieposługiwania się w protokole przejęcia na numery działek – wynikała, jego zdaniem, tożsamość nieruchomości whl 56 księgi tabularnej T. z nieruchomością opisaną w przedmiotowym protokole przejęcia.

Wbrew zarzutom kasacji, dokonując tego rodzaju ustaleń, Sąd Okręgowy nie naruszył art. 626⁸ § 2 k.p.c. Wymieniony przepis stanowi, że przy rozpoznawaniu wniosku o wpis Sąd bada jedynie treść wniosku oraz treść i formę załączonych do wniosku dokumentów. Określenie „bada treść” nie oznacza „przepisze treść”. Pozwala to sądowi ustalić treść dokumentu także w wyniku wnioskowania, a nie jedynie na podstawie brzmienia dokumentu. Może być źródłem błędu polegającego na ustaleniu okoliczności, które z dokumentu nie wynikają. Uchybienie takie wyczerpuje zarzut sprzeczności ustaleń sądu z zebraniem materiałem dowodowym, a nie zarzut działania sprzecznego z obowiązkiem uwzględnienia tylko dokumentów dołączonych do wniosku. Zarzut sprzeczności ustaleń sądu z treścią dokumentu znajduje podstawę w innym przepisie postępowania cywilnego aniżeli art. 626⁸ § 2 k.p.c.; takiego innego przepisu kasacja nie powołuje.

W tej sytuacji Sąd Najwyższy nie był władny podjąć rozważań w kwestii prawidłowości ustalenia Sądu Okręgowego, że protokołem przejęcia z dnia 27 stycznia 1945 r. przeszła na Skarb Państwa własność nieruchomości objętej dawnym wykazem hipotecznym liczbą (...) księgi tabularnej T. Można dodać, że również kwestia tożsamości działek objętych zaskarżonym wpisem z działkami oznaczonymi w whl 56 księgi tabularnej usuwała się spod oceny Sądu Najwyższego wobec braku także w tym zakresie przytoczenia właściwej podstawy kasacyjnej i jej uzasadnienia. Na marginesie więc jedynie wypada zauważyć, że wykazy zmian gruntowych, wypisy z ewidencji gruntów oraz wypisy z map geodezyjnych stanowią dokumenty urzędowe (art. 244 § 1 k.p.c.) i nie mogą być poczytywane za źródło ustaleń jednostronnie przygotowanych przez stronę postępowania wieczystoksięgowego również wtedy, gdy stroną jest Skarb Państwa.

Należy też podkreślić, że kasacja nie mogłaby zostać uznana za usprawiedliwioną także wówczas, gdyby przyjąć, że zarzut naruszenia art. 626⁸ § 2

k.p.c. zawiera implicite również zarzut sprzeczności ustaleń Sądu z treścią załączonych do wniosku dokumentów. Skarżący – oprócz twierdzenia, że zapisy widniejące w dawnej księdze tabularnej i w protokole przejęcia z dnia 27 stycznia 1945 r. nie odnoszą się do przedsiębiorstwa (tartaku) ani do numerów działek – nie wskazali w czym miałyby się wyrażać brak ciągłości przedmiotowej oznaczeń uwzględnionych w zaskarżonym postanowieniu i w konsekwencji – brak tożsamości działek wymienionych w dawnej księdze tabularnej z działkami uwidocznionymi w aktualnych mapach i wykazach zmian gruntowych oraz działkami, na których znajdowały się lasy, stawy i zakłady produkcyjne opisane w protokole przejęcia z dnia 27 stycznia 1945 r. Sprawia to, że kwestia w/w tożsamości działek nie poddawała się osądowi Sądu Najwyższego. Trzeba przy tym zauważyć, że – wbrew przekonaniu skarżących – zapisy w dawnej księdze tabularnej, a także niektóre dokumenty geodezyjne, zawierały oznaczenia nie tylko przy pomocy numerów ale także nazwy „C.(...)”, „P.(...) C.(...) R.(...)”, „Z.(...) R.(...)” a ponadto, że przedmiot niniejszego postępowania nie była tylko nieruchomość zabudowana tartakiem, ale wszystkie lasy oraz inne obiekty objęte whl 56 dawnej księgi tabularnej.

Z przedstawionych względów kasacja nie zasługiwała na uwzględnienie. Nie wywołała też potrzeby rozstrzygnięcia wątpliwości prawnych sformułowanych w pkt 1 petitum kasacji; wobec braku stosownego zarzutu wątpliwości te były bezprzedmiotowe. Co do zagadnień prawnych określonych w pkt 2 i 3 petitum kasacji wystarczy stwierdzić, że zostały one wyartykułowane w oderwaniu od stanu faktycznego niniejszej sprawy oraz nie dostarczały podniesionych przez skarżącego wątpliwości (pkt 3), wobec ich jednoznacznego wyjaśnienia w dotychczasowym orzecznictwie w kierunku niedopuszczalności kwestionowania w postępowaniu wieczystoksięgowym materialno-prawnej podstawy prawa podlegającego wpisowi.

Sąd Najwyższy oddalił kasację na podstawie art. 393¹² k.p.c. w brzmieniu sprzed zmian wprowadzonych ustawą z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie k.p.c... (Dz. U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98).

O kosztach orzeczono na podstawie 98 art. 520 § 3 i 108 § 1 k.p.c.